

Asia: VN/18505/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi

Kommentit esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista yleisesti

Kommentit yleisesti esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry toteaa yleisesti, että esityksen tavoitteet sekä digitaalinen henkilöllisyys ratkaisuna ovat kannatettavia. Digitaalisen henkilöllisyyden palvelut mahdollistavat entistä paremmin vahvan tunnistautumisen, itsemääräämisoikeuden tunnistautumiseen liittyvissä ratkaisuissa, omien tietojen päivittämisessä ja tunnistautumista vaativien palveluiden käytössä.

Kommentit digitaalisesta henkilöllisyydestä

VALLI ry toteaa, että iäkkäiden henkilöiden (erityisesti + 75 v.) kohdalla on tärkeää, että iäkäs itse pystyy myös käyttämään eli käytännössä hallitsemaan tietojään ja hyödyntämään digitaalista henkilöllisyyttä vaihtoehtona. Turvallinen ja luotettava omien tietojen hallinta voi olla lähtökohtaisesti vaikeaa niille ikääntyneille, joille sähköinen asiointi ja tunnistautuminen eivät ole tuttuja. On varmistettava riittävät, sujuvat ja aukottomat tukipalvelut käyttöönotolle ja käyttämiselle.

VALLI ry kannattaa sitä, että digitaalinen henkilöllisyydestä olisi maksuton.

VALLI toteaa, että on hyvä, että vaihtoehtoisia julkisia sähköisiä ratkaisuja kehitetään, ja siten ettei se velvoita sidoksissa oloa esimerkiksi kaupallisten palveluntarjoajien ratkaisuihin. Tämä on myös taloudellinen kysymys osalle ikääntyneistä. Ikääntyneiden kohderyhmässä on mukana myös henkilöitä, joilla ei eri syistä johtuen ole ollut käytössään pankkitunnisteita tai heillä ei ole eri syistä

johtuen mahdollisuutta, halua tai kykyä käyttää minkäänlaisia digipalveluita. Sähköinen asiointi ei silloin voi olla tuttua.

Julkisen toimijan kaikille lähtökohtaisesti tuotettu ratkaisu antaa turvallisuuden tunnetta ainakin osalle ikääntyneistä. On myös hyvä, että lakiehdotus on teknologianeutraali. Samalla se jättää paljon auki. Digitaalisen henkilöllisyyden lopputuotteen, esimerkiksi mobiiliratkaisun pitää olla saavutettava kaikkien kansalaisten kannalta. Sovelluksen tulee olla saavutettava esimerkiksi apuvälineitä käyttäville

On tärkeää, että myös tulevissa ratkaisuissa varmistetaan se, että ikääntyneet, muiden kansalaisten ohella, pidetään mukana kehityksessä. Digitaatioja laajasti ottaen pitää ylläpitää jatkuvasti, ja digitukea pitää olla saatavilla.

Kommentit ulkomaalaisen digitaalisesta asiointivälineestä

-

Kommentit luonnollisen henkilön tunnistusvälineestä

-

Kommentit ehdotetusta toimintamallista ja viranomaisten tehtävistä palveluiden tuottajina

-

Esitysluonnokseen sisältyvät säädösehdotukset ja niiden perustelut

Kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta sekä esitetystä sääntelystä yleisesti

-

Kommentit ehdotuksesta Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annettavaksi laiksi

-

Kommentit ehdotuksesta digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annettavaksi laiksi

-

Kommentit muuhun ehdotettavaan lainsäädäntöön

-

Kommentit henkilötietojen käsittelyä koskevista sääntelyratkaisuista sekä tietosuojaa koskevista kysymyksistä

-

Kommentit esityksen perustuslakia ja säätämisjärjestystä koskevista kysymyksistä

-

Kommentit esityksessä esitetystä alustavasta kilpailuoikeudellisesta arviosta

-

Kommentit muista esitykseen ja sen valmisteluun liittyvistä oikeudellisista kysymyksistä

-

Vaikutusten arviointi

Kommentit vaikutusten arvioinnista yleisesti

-

Kommentit taloudellisista vaikutuksista

VALLI ry:n mielestä on tärkeää arvioida edelleen jatkovalmisteluiden aikana digitaalisen hlötodistuksen taloudellisia vaikutuksia luonnollisiin henkilöihin. Tämä asia on valmistelussa tunnistettu.

Taloudellinen vaikutus voi olla merkittävä niille pienituloisille, jotka eivät ole tulorajan vuoksi ole oikeutettuja esimerkiksi toimeentulotukeen.

VALLI ry nostaa esille sen, että luonnoksessa mukana oleva tieto siitä, että 89,7 % suomalaisella on älypuhelin ei kata suinkaan kaikkia kansalaisia. Ilman älypuhelinia on merkittävä joukko kansalaisia, esimerkiksi ikääntyneitä. Ikääntyneiden osalta esimerkiksi ei ole huomioitu yli 79-vuotiaiden merkittävää ryhmää lainkaan. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2021 Suomessa oli 330 685 yli 80-vuotiasta, ja ei voida arvioida, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyödyntämistä vaadittava laite olisi olemassa useimmilla kotitalouksilla, tai ettei tästä aiheutuisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia kotitalouksille.

VALLI toteaa, että kaikki ikääntyneetkään eivät suinkaan käytä kaikkia älypuhelimien ominaisuuksia, esimerkiksi ikääntyneillä käyttö voi rajoittua perustoimintoihin, kuten soittamiseen ja tekstiviesteihin. Tarvitaan tietoa, taitoa ja riittävää tukea.

Toinen näkökulma on se, että jotta pystyy käyttämään suunniteltua ratkaisua, älypuhelimien täytyy olla riittävän nykyaikainen, jotta sovellus ylipäättään toimisi. Ja toimintakyky, malli ovat suorassa suhteessa hintaan.

Kommentit vaikutuksista viranomaisten toimintaan

-

Kommentit muista yhteiskunnallisista vaikutuksista ja ympäristövaikutuksista

-

Millaisia vaikutuksia ehdotetulla sääntelyllä olisi oman organisaationne tai toimialanne näkökulmasta?

-

Kohdennetut kysymykset vaikutusten arvioinnin tarkentamiseksi jatkovalmistelun aikana (lausunnonantaja voi valita itselleen soveltuvat teemat)

Julkishallinnon toimijoita pyydetään arvioimaan, millaisia määrärahaveikutuksia (esimerkiksi järjestelmäkustannuksia tai henkilöstökustannuksia) esitetyllä lainsäädännöllä ja ratkaisulla arvioidaan olevan organisaatiossa sekä ottamaan kantaa ovatko muutokset hoidettavissa nykyisten määrärahojen puitteissa vai vaativatko ne lisämäärärahoja.

-

Kiellettyä valtiontukea ja kilpailuneutraliteettia koskevia kysymyksiä on käsitelty valmistelun aikana, mutta näitä kysymyksiä ei ole kyetty arvioimaan tyhjentävästi. Miten arvioisitte näitä kysymyksiä ja miltä osin esitettyä arviota olisi erityisesti tarkennettava? Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksilla olevan kilpailulle sekä olemassa olevien että tulevaisuudessa kehittyvien palveluiden näkökulmasta?

-

Vastaavatko suunnitellut ratkaisut asiointipalveluiden tarpeeseen?

-

Miten arvioitte ehdotusten vaikuttavan tunnistuksen hyödyntäjien toimintaan, esimerkiksi asiointipalveluiden tarjoajiin? Onko ehdotuksella vaikutuksia esimerkiksi sähköisen tunnistamisen käyttöön, liiketoiminnan kannattavuuteen tai investointien tarpeeseen?

-

Millaisia teknisiä toteutuksia tai hankintoja digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hyödyntäminen osaltanne tai toimialallanne edellyttäisi sähköisessä ja/tai käyntiasioinnissa? Miten tämä vertautuu tunnistuspalveluiden ostoon luottamusverkoston toimijoilta?

-

Mitä vaikutuksia digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tarjoamisella yksityisen sektorin käyttöön on nykyiseen tunnistuspalveluiden hankintaan luottamusverkoston palveluntarjoajilta?

-

Onko esityksellä vaikutuksia uusien yksityisen sektorin tunnistusvälineiden tai -palveluiden tarjonnan syntymiseen luottamusverkostossa tai sen ulkopuolella?

-

Millä tavoin arvioitte esitettyjen ratkaisujen vaikuttavan nykyisten vahvan sähköisen tunnistamisen palveluntarjoajien liiketoimintaan? Onko tähän vaikutusta sillä, missä määrin ja kuinka kauan palveluntarjoajille maksettaisiin tunnistustapahtumista julkisen sektorin palveluihin tai sillä, onko digitaalinen henkilöllisyystodistus luottamusverkostotoimijoiden hyödynnettävissä maksutta?

-

Millä tavoin arvioitte ehdotusten vaikuttavan ulkomaisiin yrityksiin ja asiointipalveluihin?

-

Miten esitetyt ratkaisut ja ehdotettava sääntely vastaavat erityisryhmien tarpeisiin erilaisissa asiointitilanteissa? Onko yhdenvertaisuus otettu riittävästi huomioon?

VALLI ry toteaa, että ratkaisujen saavutettavuus on varmistettava. Saavutettavuuden kehikko on laaja. Myös ikääntyneiden kohderyhmä on hyvin moninainen. Iän tuomat muutokset koskettavat meitä kaikkia. Ongelmia voivat tuottaa esimerkiksi heikentynyt näkö, hidastunut toimintakyky, käsien vapina tai jäykkyys sekä muistiongelmat. Tärkeänä asiana nostamme esiin myös ymmärrettävyyden ja siihen liittyen myös selkeän kielen, selkokielen.

VALLI ry haluaa nostaa esille myös sen, että koska yksityisen sektorin palveluissa ei voi käyttää vaihtoehtoisia tunnistusvälineitä, se ei mahdollista yhdenvertaisuutta.

Arvioitteko, että hankkeessa esitetty ratkaisu parantaa alle 15-vuotiaiden mahdollisuuksia sähköiseen asiointiin? Mahdollistavatko ratkaisut sen, että asiointipalvelut voivat halutessaan huomioida palvelussaan henkilön iän? Onko alaikäisten asiointimahdollisuuksien mahdollisella laajenemisella vaikutuksia asiointipalveluiden tuottamiseen?

-

Millä tavoin arvioitte, että esitys vaikuttaa ulkomaalaisten henkilöiden mahdollisuuksiin käyttää asiointipalveluita Suomessa tai ennen maahan saapumista? Millaisia vaikutuksia esityksellä on työntekijöiden liikkuvuuteen?

-

Onko tietoturvallisuutta ja tietosuojaa koskevat kysymykset mielestänne otettu riittävästi huomioon esitetyissä ratkaisuissa ja ehdotetussa sääntelyssä?

-

Muut kommentit

VALLI ry haluaa nostaa esille viestinnän keskeisen roolin koko prosessissa ja käyttöönotossa. Selkeä, selkokielineen viestintä tukee yhdenvertaisuutta. Myös kokonaisuuteen liittyvä tuki ja opastus tulee olla selkokielineistä. Myös vapaaehtoisuus käyttöönotolle pitää näkyä selkeästi viestinnässä.

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry (VALLI ry) kiittää lähettämästänne lausuntopyyynnöstä. VALLI ry on vuonna 1953 perustettu valtakunnallinen vanhustyön kehittäjä ja edunvalvoja, jolla on tänä päivänä 64 jäsenyhteisöä ympäri Suomea. VALLI ry työskentelee aktiivisesti yhdessä jäsenyhteisöjensä ja asiantuntijoidensa kanssa paremman vanhuuden puolesta. VALLI ry:n hankkeiden avulla tuetaan ikäihmisten osallisuutta, kehitetään iäkkäiden teknologiavalmiuksia, kannustetaan sukupolvien välistä yhteistyötä ja nuorten hakeutumista alalle. Vaikuttamistoiminnan ja kehittämistoiminnan lisäksi VALLI:ssa on toimintoina Ikäteknologiakeskus, Etsivän vanhustyön verkostokeskus sekä Vanhustyön Trainee-ohjelma nuorille.

Vapaavuori Sari
Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry